

UNIVERZITET CRNE GORE
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

OBLICI PISANOG RADA

I ESEJ

1.1. Šta je esej?

Esej je jedna od osnovnih formi akademskog pisanja i najčešće je prvi način pisanog izražavanja studenta. Sastoji se u izlaganju na zadatu temu na osnovu predmetnih predavanja, zadate literature i dotadašnjeg obrazovanja. To je originalan rad studenta koji pokazuje njegovu sposobnost kritičkog promišljanja u okvirima zadate teme. Slobodna forma je komplementarna sa sistematičnim pristupom, te je dobar esej određen upravo svestranom obradom zadate teme. Uobičajeni djelovi koji pogoduju ovoj sistematičnosti i svestranosti su: uvod, određenja najvažnijih pojmova, analiza problema i zaključak.

Objektivnost i kritički duh su primarni kvaliteti eseja. Stavovi u eseju dobijaju na težini zahvaljujući decidno izraženom ličnom stavu koji mora biti što nepristrasniji. Argumentovan lični stav na najbolji način pokazuje moć kritičkog razmatranja problema, sposobnosti analitičkog rasuđivanja, jasnog i uvjerljivog argumentovanja, valjanog izvođenja zaključaka.

1.2. Struktura i izrada eseja

Esej mora imati jasnu strukturu. Njegov početak ili uvod čini vaša početna teza. Središnji dio eseja sadrži svestrano obrazloženje naslovne teme, koje treba podržati dokazima ili primjerima i koje ima za cilj dokazivanje vaše teze. Kraj čini zaključak prema kojem esej treba da teče od samog uvoda.

Izvori u eseju moraju biti precizno navedeni, sa potpunim fusnotama i bibliografskim podacima.

1.2.1 Početak/ Nacrt eseja

Prije nego što počnete da pišete, pripremate nacrt eseja koji će vas usmjeravati u radu. Dobar nacrt će obezbijediti da sve što napišete u eseju podržava vaše teze, spriječavajući vas da zalutate na put nebitnosti i digresija. Takodje vam pomaže da brzo uvidite moguće praznine. Ukoliko nemate dovoljno uporišta u jednoj oblasti, znaćete da treba više da čitate ili

razmišljate. Zapamtite da će ponekad vaše čitanje iznijeti na vidjelo nove činjenice ili ideje - i vi ćete prepraviti vaš esej tako da odražava te nove činjenice.

Napravite nacrt vašeg eseja tako što ćete navesti sve važne teze koje želite da pokrijete u vašem eseju, opet vodeći računa o onima koje su važnije od drugih. Zbog ograničenja formata eseja treba voditi računa i o broju važnih teza koje možete navesti i razviti. Počnite sa uvodom, a ispod njega ćete napisati vašu početnu tezu, a onda nastavite da radite na njoj logički, tezu po tezu dok ne dođete do zaključka.

Grupišite srodne ideje pod opštim podnaslovima i poređate ih prema logičkom slijedu. Može biti korisno da numerišete svaku tezu, dajući veću važnost glavnim tezama, a manju onim koje su manje važne. Nemojte dozvoliti da čitalac pokušava utvrditi njihov redoslijed. Osigurajte da jedna teza slijedi drugu: svaka teza u vašem nacrtu eseja treba da bude povezana sa sledećom tezom, svaka glavna kategorija bi trebala biti u vezi sa vašim tezama; a svaka podkategorija bi trebala biti povezana sa glavnom kategorijom.

1.2.2 Pisanje eseja

1.2.2.1 Uvod (maksimalno 10%)

Uvod treba početi raditi nakon završetka grubog nacrtu strukture vašeg rada. Mnogi nalaze da je pisanje uvoda komplikovano, pitajući se zašto treba nešto da napišu, ako planiraju to da ponove u sledećem pasusu. Ipak, uvod nije stvar naše volje ili stila, već naprotiv - glavna komponenta eseja.

Esej predstavlja istraživanje ideje koju je potrebno definisati prije nego što se ideja dalje razvije. Zato što se esej uvijek odnosi na ovu centralnu tezu neophodno je da pisac uvede tu tezu i učini čitaoca svjesnim njene bitnosti ili nebitnosti. Uvod je mjesto gdje esej treba da ostavi dobar utisak, obavještavajući čitaoca o tome šta slijedi i ohrabrujući ga da nastavi sa čitanjem. Ukoliko je uvod dosadan zbog čestog ponavljanja, ili ne uspije da učini da se ostatak eseja čini zanimljivim, čitalac neće imati želju da nastavi sa čitanjem.

Uvod bi trebao biti kratak u odnosu na ostatak eseja. Ako je početak neskladno dug, čitalac će izgubiti interesovanje, iziritiran što nijeste uspjeli da počnete esej. Njemu ćete se često vraćati tokom samog rada, a vjerovatno ćete ga konačno završiti kad i sam rad.

1.2.2.2 Centralni dio eseja (oko 80%)

Obično je najlakši dio eseja pisanje onog dijela gdje pretvarate vaše zabilješke u pasuse koji podržavaju vaše osnovne teze, u skladu sa specifičnom organizacionom metodom za koju ste se odlučili kada ste pravili skicu samog eseja. U glavnom dijelu početnu tezu nizom analitičkih postupaka usmjeravate ka zaključku koji mora predstavljati sintezu problema razrađenog u glavnom dijelu.

U ovoj fazi je važno da osigurate da ste napravili paragrafe koji su ujedinjeni - jedna tema po paragrafu, svaka tema podržana odgovarajućim, nužnim i dovoljnim tezama. Ukoliko ste dobro osmislili kostur vašeg eseja, redosljed pasusa će imati logičan smisao.

1.2.2.3 Zaključak (10% minimum)

Zaključak bi trebao biti završetak teze koju ste naveli u uvodu, bez njenog pukog ponavljanja, uz osvrt dovoljan tek da čitalac koji je pratio vaš tok izalaganja zajedno sa onim što ćete napisati u zaključku ima sliku zaokruženosti i cjelovitosti vašeg rada. Zaključak sintetiše vaš problem koji je razložen u centralnom dijelu eseja, ne odstupajući od teze naznačene u uvodu.

U zaključku morate biti jasni i odlučni, tj. morate predstaviti vaše teze u njihovoj finalnoj i najubjedljivijoj formi, u onoj mjeri u kojoj je to moguće.

1.2.3 Završavanje vašeg eseja

Jednom kad ste zadovoljni sadržajem vašeg eseja, osigurajte da je on i jezički i vizuelno zadovoljavajući: potražite greške načinjene u brzini i trenutnoj nepažnji. Važno je da sadržinski kvalitet prati i gramatika, stilsko i tehničko korektnost jer to odražava i vašu ozbiljnost u pristupu samom radu. Ponovo pročitajte cijeli esej da osigurate da on ima dobru strukturu i da ima smisla kao cjelina.

1.3. Dužina rada

Dužina eseja iznosi od 800 do 1200 riječi (tri strane A4 formata).

1.4. Pravila formatiranja

1.5. Ocjenjivanje rada

Kriterijum za ocjenu eseja je sposobnost studenta da u pisanoj formi, sistematično i argumentovano obrazloži naslovnu temu. U slučaju obaveze usmenog izlaganja rada posebno se vrjednuju sposobnosti za prezentaciju svojih ideja i način njihove prezentacije koji mora biti primjeren temi i auditorijumu, naročito u pogledu dužine usmenog izlaganja.

II SEMINARSKI RAD

2.1 Šta je seminarski rad?

Seminarski rad predstavlja individualnu ili grupnu, stručnu obradu izabrane teme, zasnovanu na sprovedenom istraživanju. Kroz istraživanje student pokazuje teorijsko i praktično znanje kao i sposobnost samostalnog služenja domaćom i stranom literaturom u pisanoj obradi. Kroz izradu seminarskog rada student treba da pokaže da je sposoban da izvede istraživanje iz oblasti društvenih nauka radeći u timu i da primjeni znanja koja je stekao tokom praćenja predmetne nastave. Student treba da neki od metoda istraživanja u društvenih nauka primijeni na konkretan problem iz određene oblasti koja se istražuje na fakultetu.

Ciljevi izrade seminarskoga rada su:

- a. proširenje i produbljivanje znanja iz sadržaja nastavnog programa,
- b. sticanje iskustva u pisanju stručnih radova.

Seminarski radovi bi trebali svojim kvalitetom da se približe kvalitetu stručnih radova iz oblasti društvenih nauka kojoj pripadaju. Bolji seminarski radovi mogu biti uključeni u krug radova koji konkurišu za objavljivanje u nekoj od publikacija koja se bavi odnosnim temama.

2.2 Struktura i izrada seminarskog rada

2.2.1 Struktura

Seminarski rad se predaje u pisanoj formi. Seminarski rad treba da ima sadržaj koji je u skladu sa metodologijom izrade naučnog rada. To znači sljedeća poglavlja:

1. **Problem istraživanja.** To je opisni deo u kojem se objašnjava problematika koja će se istraživati odnosno razlozi zbog kojih se sprovodi istraživanje.
2. **Predmet istraživanja.** Opisuje se oblast, odnosno pojam koji je predmet istraživanja. Ovdje se konkretno opisuje i masovna pojava iz koje su prikupljeni podaci.
3. **Cilj istraživanja.** U jednoj ili dvije rečenice precizno se definiše šta se želi postići ovim istraživanjem
4. **Metodi istraživanja.** Opisivanje uzorka i načina prikupljanja podataka. Kratak opis metoda koji su primijenjeni u radu.
5. **Rezultati istraživanja.** Ovo je praktični deo. Prikaz prikupljenih podataka. Najdetaljniji i najobimniji dio rada.
6. **Zaključna razmatranja.** Generalni zaključak o dobijenim rezultatima u kontekstu problema istraživanja. Preporuke za dalja istraživanja ili za rješenje problema. Svaki student može u svom djelu rada da napiše zaključak, a na kraju jedan zaključak za cio rad.
7. **Prilozi.** Ukoliko postoje, kopije anketnih listova, dokumenata, tabela ili slika koje su vezane za istraživanje.
- 8.

2.2.2 Izrada

Na osnovu prijavljivanja saradnik formira grupe za izradu seminarskog rada. Grupa može da ima od 4 do 6 članova. Svaka grupa dobija svog mentora (profesor ili saradnik).

Grupa studenata bira predmet svog istraživanja i predlaže ga mentoru. Ukoliko grupa ne odredi predmet istraživanja, u tome joj pomaže mentor. U obzir dolaze sve teme koje su povezane sa planom i programom predmeta koji se sluša.

Nakon izbora predmeta, cilja i metode istraživanja grupa treba da pristupi prikupljanju podataka. Ukoliko je jedan od metoda istraživanje stavova putem upitnika, potrebno je da se odredi koliki će biti uzorak, kao i koji će biti način prikupljanja podataka. Grupa izrađuje spisak anketnih pitanja. Preliminarna lista pitanja se donosi na uvid mentoru i u saradnji sa njim se definiše sadržaj anketnog upitnika. Istraživanje obavezno mora da uključi nezavisne parametre: pol, starost i nivo obrazovanja. Nakon definisanog anketnog lista pristupa se štampi i umnožavanju, a nakon toga i samom prikupljanju podataka na terenu. Iste korake treba slijediti ukoliko se koristi neka druga metoda istraživanja stavova.

Po okončanju prikupljanja podataka i izvora donosi se odluka šta će biti obuhvaćeno analizom, odnosno kako će se prikazati prikupljeni podaci. Svaki student bira ili dobija određeni tematski dio koji je potrebno da obradi na osnovu prikupljenih podataka.

Obavezno je da se precizno zna šta će koji student iz grupe raditi. Prilikom predaje gotovog rada na svakoj stranici, u gornjem uglu, mora da piše ko je autor tog dijela rada.

2.3 Dužina rada

Dužina rada u grupi ne može da bude manja od 4000 niti veća od 12 000 riječi. U označeni okvir dužine rada ne ulaze prilozii. Dužina individualnog rada iznosi 1000 do 1500 riječi.

2.4 Ocjenjivanje rada

Ukupan broj bodova koji svaki od studenata može da ostvari predviđen je osnovnom informacijom koju priprema profesor i saradnik na određenom predmetu, a koja se predstavlja studentima na početku semestra u kome se sluša predmet.

Broj bodova se dodjeljuje na osnovu aktivnosti u toku izrade rada, kvaliteta zajedničkog rada grupe i na osnovu dijela koji je svaki student trebao sam da uradi.

Moguće je kao dodatni uslov uvesti usmenu odbranu rada.

III REZIME

3.1 Šta je rezime?

Rezime je češće način spremanja ispita na fakultetima humanističkih i društvenih nauka nego što je oblik pisanog rada. Radi se zapravo o skraćenoj verziji zadatak djela, toma, poglavlja i najbliži je formi koja se na nižim stepenima obrazovanja naziva prepričavanjem. Rezimirati znači jezgrovito i precizno napraviti siže djela, poglavlja, članka, ne odstupajući od izvornika. Rezime je “objektivna” forma pisanja, što znači da ne uključuje lične stavove, kritičke opaske i komentare. Prepisivati pasuse originalnog teksta nije dozvoljeno.

3.2 Struktura i izrada rezimea

Standardizovana forma rezimea ne postoji, ali da je akcenat u strukturisanju i izradi na vašoj sposobnosti identifikovanja osnovnih ideja djela i diferenciranja ovih ideja po značaju. Pridržavanje izvornih naslova i podnaslova je iz razloga preglednosti i sistematike obavezno. Rezime, dakle, mora imati istu strukturu kao i izvornik.

Dalje, ovaj oblik rada ne zahtjeva citiranje i fusnote, izuzev u rijetkim slučajevima kada je potrebno dodatno pojasniti tekst, a obraćanje čitaocu je neutralno (bez ličnog obraćanja kao što je “Ja mislim...”, “Mi mislimo...”, “Navodi profesor Popović...” i sl.)

Bibliografije u rezimeu nema, s obzirom da se koristi samo jedno djelo. Kao što smo prethodno rekli, rezime se češće koristi za spremanje ispita nego kao vježba u akademskom pisanju. S obzirom na sekundaran karakter ove forme pisanog rada u izradi treba uvijek imati na umu mogućnost da tekst kasnije iskoristite u neke druge svrhe (npr. za pisanje eseja, seminarskog ili diplomskog rada, polaganje ispita i sl.)

3.3 Dužina rezimea

Okvirna dužina rezimea je jedna desetina teksta koji se rezimira. Rezime nikako ne smije biti predug jer opsičnost obesmišljava ovu formu. Najjednostavnije, on mora izložiti izvornik na način koji će ga učiniti korisnim i eliminisati potrebu ponovnog čitanja izvornog teksta.

3.4 Pravila formatiranja

3.5 Ocjenjivanje rada

Rad se ocjenjuje u zavisnosti od uspjeha u rezimiranju odjeljka, adekvatne selekcije značajnih i manje značajnih djelova zadanog teksta.

IV PRIKAZ

4.1 Šta je prikaz?

Prikaz knjige je kritički osvrt na objavljeno djelo koji uključuju ocjenu studenta o kvalitetu rada i njegovog sadržaja. Za razliku od rezimea ova forma je subjektivna i ne trpi stroga ograničenja. Prikaz obezbjeđuje prostor za autora da izrazi lični stav o predmetu. Prikazi knjiga se obično pišu odmah nakon objavljivanja knjige, tako da istraživači mogu da budu u toku sa novim dostignućima u svojoj oblasti; i zbog toga što su kratki, oni su od velike koristi za one koji koriste istraživanje u biblioteci. Moguće je i poželjno, u svrhe nastave prikazati i ranije objavljivana djela. Dobar prikaz pružiće značajan izvor za bavljenje djelom koje je prikazano, ukazaće na njegove prednosti i nedostatke i ocijenice njegov doprinos u odnosu na postojeću literaturu, kao i na njegove implikacije na dalje istraživanje i razvoj.

Kao i sve ostale vrste pisanja u društvenim naukama, prikaz knjige piše se za poseban auditorij. Sjetite se da pišete za „akademski“ auditorij koji cijeni dobro potkrijepljene argumente i analizu, a ne prazna nagađanja.

4.2 Struktura i izrada prikaza

Kao i ostale forme pisanja, za uspješan prikaz knjige ne postoji univerzalni recept; ali

sljedeći elementi vam mogu pružiti osnov za sistematizaciju građe:

- Počnite uvodnim paragrafom koji ukazuje na rad i autora, predstavlja tezu ili osnovni cilj knjige I daje neke indikacije o tome da li je autor u tome uspio;
- Zatim, u jednom ili dva paragrafa sumirajte osnovni sadržaj knjige; pokušajte, ako je moguće, da ga uporedite sa ostalim knjigama/istraživanjima iz te oblasti;
- Jedan paragraf posvetite ocjeni knjige, ukazujući na njene dobre i loše strane. Pokušajte da to integrišete, kako bi vas pristup bio što koherentniji;
- Zaključni paragrafi trebalo bi, da daju ocjenu prednosti i nedostataka knjige. Da li ona uspijeva da odgovori na pitanja koja su u njoj postavljena?

Slijede i neki savjeti u izradi prikaza:

- Budite selektivni i ne pokušavajte da pokrijete sve iz knjige. Svakako ćete željeti da čitaocu prenesete utisak o cijelom radu, ali neka to bude u jednom ili dva paragrafa. Izbjegavajte da se kruto zadržavate na svakoj stavci iz tabele sadržaja, tako što ćete se skoncentrisati na ono što *vi* smatrate važnim i značajnim;
- Potkrijepite svoje argumente dokazima iz knjige, koristeći primjere koji daju pune ilustracije vaših ocjena. Koristite sopstvenu terminologiju, na način koji je u skladu sa originalnim tekstom. Trebalo bi izbjegavati direktne citate, osim na onim mjestima na kojima želite da diskutujete stil kojim je knjiga pisana, pronicljivost ili kvalitet izražavanja;
- Izbjegavajte da koristite prikaz kao šansu da pričate svoju priču. Upamtite: svrha prikaza je da ocijenite ono što je autor napisao, a ne da održite predavanje o svom mišljenju i ubjeđenjima.

4.3 Dužina prikaza

Duzina prikaza iznosi od 300 do 1000 rijeci (ne manji od jedne strane A4 formata).

4.4 Pravila formatiranja

4.5 Ocjenjivanje rada

Kvalitet kritičkog osvrta i sposobnost savladavanja misaonih tokova kojima djelo pripada presudno utiču na ocjenu prikaza.